

MÜSTƏQİL AUDİTORUN FƏRQLİ RƏYİ

Azərbaycan Respublikası Dövlət Sığorta Kommersiya Şirkətinin İdarə heyətinin sədri Adıgözəlov Fərhad Əsgər oğlunun diqqətinə

Rəy

Biz, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sığorta Kommersiya Şirkətinin (bundan sonra “Kommersiya Şirkəti”) 31 dekabr 2021-ci il tarixinə əhəmiyyətli uçot siyasətinin və digər izahedici qeydlərin qısa xülasəsindən ibarət olan əlavə edilmiş maliyyə hesabatlarının (Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat, mənfəət və zərərlər haqqında, kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat və pul vəsaitlərin hərəkəti haqqında hesabat) auditini aparmışıq.

Rəy üçün əsaslar

Biz auditi Beynəlxalq audit standartlarına (BAS) uyğun aparmışıq. Bu standartlar üzrə bizim məsuliyyətlərimiz əlavə olaraq hesabatımızın “Maliyyə hesabatlarının auditi üçün auditorun məsuliyyəti” bölməsində təsvir edilir. Biz maliyyə hesabatlarının auditinə aid olan etik normalar ilə Mühasiblərin Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının “Etika Məcəlləsinin” (IESBA Məcəlləsi) tələblərinə uyğun olaraq Kommersiya Şirkətindən asılı deyilik və biz digər etik öhdəliklərimizi bu tələblərə, eləcə də IESBA məəcəlləsinin tələblərinə uyğun olaraq yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, yetərli və münasib audit sübutları əldə edilməsinin mümkün ola bilməməsi səbəbindən, mənfi rəy təqdim etmək məqsədəuyğundur.

Mənfi rəy üçün əsaslar

- 1991-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi yanında fəaliyyət göstərən Dövlət Sığortası İdarə Heyəti bazasında Azərbaycan Respublikası Dövlət Sığorta Kommersiya Şirkəti yaradılıb. Sığorta Fəaliyyəti haqqında qanunun 7.6-cı maddəsinə (Sığortaçı kommersiya təşkilatı olan hüquqi şəxs olmaqla yalnız Açıq Səhmdar Cəmiyyəti təşkilatı-hüquqi formasında fəaliyyət göstərə bilər) əsasən Kommersiya şirkəti kimi fəaliyyət göstərməsi ziddiyyət təşkil edir.

- Mühasibat uçotun aparılmasında kassa metoduna üstünlük verilir. Bu da maliyyə hesabatlarının tanınması zamanı Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları Standartları prinsipinə və müvafiq Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun deyil.
- Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının İdarə Heyətinin 04 mart 2020-ci il tarixli NQ 08/2 sayılı qərarı ilə Sığortaçının tələb olunan kapitalının minimum məbləği təsdiq edilmişdir. Həmin qərarla Qeyri-həyat sığortası fəaliyyəti üzrə məcmu kapital 5.000.000,00 (beş milyon) manat müəyyən edilmişdir. Kommersiya şirkətinin Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankına təqdim etdiyi illik hesabatda 31 dekabr 2021-ci il tarixinə üzrə məcmu kapital mənfi 3.585.428,33 manat təşkil edib. Sığorta Fəaliyyəti haqqında qanunun 118.1.2 maddəsinə əsasən sığortaçının məcmu kapitali onun tələb olunan kapitalının 30 faizindən az olduqda sığortaçının iflas proseduruna başlanılması nəzərdə tutulur.
- 31 dekabr 2021-ci il tarixinə Kommersiya şirkətinin Xaçmaz rayonunda yer alan Tərən İstirahət Mərkəzinin sənədləri auditə təqdim edilməmişdir. Eləcə də Tərən İstirahət Mərkəzinin komunal xərcləri Kommersiya şirkətinin Xaçmaz filialının xərclərində əks etdirilir.
- 31 dekabr 2021-ci ilin tarixinə Kommersiya şirkətinin "AzərTürk Bank" ASC-də olan depozit hesablarının qalığı 8.700.000.00 manat olmuşdur, lakin Kommersiya Şirkətinin maliyyə hesabatlarında 8.752.896,00 manat əks olunmuşdur. Maliyyə və menecment departamentinin direktoru Ə.Hümbətovanın arayışına əsasən hesabatda artıq göstərilmiş 52.896,00 manat əvvəlki illərdə valyuta ilə depozitdə yerləşdirilmiş məbləğlərin inventarizasiya keçirilməməsi səbəbindən yaranmış məzənnə fərqidir. Belə olan halda bu məbləğ hər ilin sonunda xərclərə aid olmalıdır. Bunları nəzərə alaraq mənfəət və zərər və pul vəsaiti hərəkəti haqqında hesabatlarında məlumat düzgün əks olunmayıb.
- 31 dekabr 2021-ci il tarixinə Debitor borcları kontragentlər üzrə təqdim edilməyib.
- 31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə və menecment departamenti Kommersiya şirkətinin əmək haqqı cədvəlləri tam şəkildə təqdim edilməmişdir.
- 31 dekabr 2021-ci il tarixinə Sair aktivlər sətirində əks olunmuş 483.396,71 manatın açıqlaması tam şəkildə təqdim edilməmişdir.
- 31 dekabr 2021-ci il tarixinə Kreditor borcları sətirində əks olunmuş 15.918,00 manatın açıqlaması təqdim tam şəkildə təqdim edilməmişdir.
- Audit zamanı Kommersiya şirkətinin obliqator təkrarsığorta müqavilələrinə görə 82.667,00 manat daşınmaz əmlakın İcbarı sığortası daxil olmaqla və 17.173,34 manat kasko sığorta növü üzrə borcu olmasına baxmayaraq Şirkətin Mərkəzi banka təqdim edilən hesabatda əks olunmamışdır.
- 31 dekabr 2021-ci il tarixinə müəyyən olunmuşdur ki, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin Kollegiyasının Q-17 nömrəli 16 iyul 2013-cü il tarixli Qərarına əsasən uçotda

azqıymətli və tezköhnələn əşyaların və mal materialların, hər bir əsas vəsait və əsas vəsaitlərin kateqoriyası üzrə inventarizasiya olunmayıb.

- Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisinin Sədrinin 22 aprel 2020-ci il tarixli fərmanına əsasən Naxçıvan Muxtar Respublikası Dövlət Baş Sığorta Agentliyinin əsasında publik hüquqi şəxs statuslu Naxçıvan Muxtar Respublikasının Dövlət Sığorta Xidməti yaradılmışdır. Qeyd edilən fərmana əsasən Azərbaycan Respublikası Dövlət Kommersiya Şirkətinin filialı olan Naxçıvan Dövlət Sığorta filialı şirkətdən ayrılmışdır. Ayrılma zamanı Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidmətinə məlumat verilməmiş və ayrılma zamanı aktivlərin bölgüsü ilə bağlı heç bir sənəd olmamışdır. Maliyyə və menecment departamentinin direktoru Ə.Hümbətovanın arayışına əsasən 14.567.896,09 manat məbləğindəki pul vəsaitin Naxçıvan MR Sığorta Baş İdarəsinin şirkətlə hesablaşmalarından və təbəçiliyində olan digər filialların aktivlərindən ibarət olduğu görünür. Qeyd olunan məbləğin 4.158.367,00 manat inzibati binaya xərclənmiş və heç bir məlumat maliyyə və menecment departamentinə təqdim olunmamışdır, 6.400.000,00 manat sair aktivlər təşkil edir, 1.024.275 manat isə Naxçıvan MR sığorta baş idarəsinin filiallarla olan hesablaşmasının saldodur. Qalan 2.985.254.09 manat məbləğindəki vəsait isə hazırda fəaliyyət göstərən filiallar, eləcə də ləğv edilmiş filiallar üzrə yaranmış debitor borclardır.

Həmçinin müəyyən edilmişdir ki, Naxçıvan filialının balansında yer alan aktiv və passivlər (sığorta haqqları, sığorta ödənişləri və sair xərclər istisna olmaqla) mənfəət və zərər hesabatında düzgün olmayaraq sair gəlir və xərclərə aid edilmişdir

Maliyyə və menecment departamentinin direktoru Ə.Hümbətovanın arayışına əsasən qeyd olunanlar **2020-ci ildən bu günədək düzəliş olunmayıb**

- Kommersiya şirkətinin baş ofisinin balansında sığorta vasitəçilərinə ödənilən komissiya haqların hansı vasitəçilərə ödənilməsi qeyd edilməyib. Yalnız filiallar üzrə qeyd edilir. **(2020-ci ildən bu günədək düzəliş olunmayıb) Eyni hal 2021-ci ildə müşahidə olunur.**
- Audit zamanı müəyyən edilmişdir ki, filiallarla bağlı xərclərin açıqlaması Kommersiya Şirkətinin balansında açıqlama şəklində əks edilmir. **(2020-ci ildən bu günədək düzəliş olunmayıb) Eyni hal 2021-ci ildə müşahidə olunur.**
- Kommersiya şirkətinin balansında əks edilmiş 14.444,00 manat məbləğ Xızı rayonun filialı üzrə yaranan əskik məbləğdir. Araşdırma zamanı müəyyən olunmuşdur ki, Xızı rayon filialının əməkdaşı Məmmədov Vahidcan Anarbəy oğlunun şirkətə 14.444,00 manat borcu olmuş və həmin borc qarşılığında 18.024,75 manat dəyərində torpaq sahəsi aktla təqdim edilmişdir. Lakin, həmin torpaq sahəsi Kommersiya Şirkətinin balansına qeydiyyatla alınmamış və həmin borcla əvəzləşdirilməmişdir.
- 2018-ci ilin balansında Əsas vəsaitlərin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə ehtiyat 1.865.018,00 manat, lakin 2019-cu il üzrə yenidən qiymətləndirmə üzrə ehtiyat 3.120.220,00 manat artırılaraq 4.985.238,00 manat əks edilib. Mərkəzi Banka təqdim edilən hesabatlarda isə

məbləğ 20.000,00 manat artıq qeyd olunaraq 5.005.238,00 manat göstərib. **(2020-ci ildən bu günədək düzəliş olunmayıb)**

Mənfi Rəy

31 dekabr 2020-ci il tarixinə olan uyğunsuzluqlar hal-hazırkı tarixədək aradan qaldırılmadığından 2020-ci ilin sonuna maliyyə hesabatlarının qalıqları səhv olaraq qalır. Bundan başqa 2021-ci ilin uyğunsuzluqlarını nəzərə alsaq, 31 dekabr 2021-ci tarixinə təqdim edilmiş hesabatda qalıqların səhv əks etdirilməsi deməkdir.

Mənfi rəy üçün əsaslar paraqrafında təsvir edilmiş məsələnin vacibliyi üzündən auditor rəyini əsaslandırmaq üçün bizim yetərli münasib audit sübütleri əldə etməyə imkanımız olmamışdır. Müvafiq olaraq biz maliyyə hesabatı üzrə mənfi rəy təqdim edirik.

Maliyyə hesabatlarına görə rəhbərliyin və iqtisadi subyektin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərin məsuliyyəti

Rəhbərlik maliyyə hesabatlarının MHBS-ə uyğun olaraq hazırlanmasına və düzgün təqdim edilməsinə və rəhbərliyin fikrincə, dələduzluq və ya səhvlər nəticəsində əhəmiyyətli təhrif olmadığı maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına imkan verən zəruri daxili nəzarət sisteminin təşkilinə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarını hazırladıqda, rəhbərlik Kommersiya şirkətini ləğv etmək və ya işini dayandırmaq niyyətində olmadığı, yaxud bunu etməkdən başqa münasib alternativin olmadığı halda, rəhbərlik Kommersiya şirkətinin fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə,

müvafiq hallarda fasiləsiz fəaliyyətə aid olan məsələlər haqqında məlumatların açıqlanmasına və mühasibat uçotunun fasiləsiz fəaliyyət prinsipinin istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

İqtisadi subyektin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslər Kommersiya şirkətinin maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz tərtib edilmiş maliyyə hesabatlarında bir tam kimi, dələduzluq və ya səhvlər nəticəsində, əhəmiyyətli təhriflərin olub-olmadığına dair kafi əminlik əldə etmək və rəyimiz daxil olan auditor hesabatını dərc etməkdir. Kafi əminlik əminliyin yüksək səviyyəsidir, lakin o zəmanət vermir ki, əhəmiyyətli təhrif mövcud olduqda, BAS-lara uyğun olaraq aparılmış audit onu həmişə aşkarlayır. Təhriflər dələduzluq və ya səhvlər nəticəsində yarana bilər və ayrılıqda, yaxud məcmu olaraq, istifadəçilərin belə maliyyə hesabatları əsasında qəbul etdikləri iqtisadi qərarlarına təsir etmə ehtimalı olduğu halda, əhəmiyyətli hesab edilir.

BAS-ların tələblərinə uyğun olaraq aparılan auditin bir hissəsi kimi biz audit aparılan zaman peşəkar mühakimə tətbiq edirik və peşəkar skeptisizm nümayiş etdiririk. Biz həmçinin:

- Maliyyə hesabatlarında dələduzluq və ya səhvlər nəticəsində əhəmiyyətli təhriflər risklərini müəyyən edib qiymətləndiririk, bu risklərə cavab verən audit prosedurlarını layihələndirib həyata keçiririk və rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasib audit sübutlarını əldə edirik. Dələduzluq nəticəsində əhəmiyyətli təhrifi aşkarlamama riski səhvlər nəticəsindəkindən daha yüksəkdir, çünki dələduzluq, sözləşmə, saxtakarlıq, qərəzli hərəkətsizlik, həqiqətə uyğun olmayan məlumatlardan və ya daxili nəzarətin kobudcasına pozulmasından ibarət ola bilər.
- Kommersiya şirkətinin daxili nəzarətin səmərəliliyinə dair rəy bildirmək məqsədi üçün olmamaq şərtilə, bu şərtlər çərçivəsində uyğun olan audit prosedurlarını layihələndirmək üçün auditə aid daxili nəzarəti başa düşürük.
- İstifadə edilmiş uçot siyasətinin uyğunluğunu və rəhbərlik tərəfindən həyata keçirilən uçot qiymətləndirmələrinin və əlaqəli məlumatların açıqlanmasının məntiqliliyini qiymətləndiririk.
- Mühasibat uçotunun fasiləsizlik prinsipinin rəhbərlik tərəfindən istifadə edilməsinin uyğunluğuna və əldə edilən audit sübutlarının əsasında Kommersiya şirkətinin fəaliyyətini fasiləsiz davam etmək imkanını ciddi şübhə altına qoya bilən hadisələrlə və ya şəraitlərlə bağlı əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olub-olmadığına dair nəticə çıxarıyıq. Əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu haqqında nəticə çıxardığımız halda, auditor hesabatımızda

maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli məlumatların açıqlanmasına diqqət yetirməliyik və ya belə məlumatların açıqlanması kifayət olmadığı halda, rəyimizə dəyişiklik etməliyik. Nəticələrimiz auditor hesabatımızın tarixinədək əldə edilən audit sübutlarına əsaslanmalıdır. Lakin sonrakı hadisələr və ya şəraitlər Kommersiya şirkətinin fasiləsiz fəaliyyətinin dayandırılmasına səbəb ola bilər.

Biz iqtisadi subyektin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərə digər məsələlərlə yanaşı auditin planlaşdırılmış həcmi və müddətləri, habelə əhəmiyyətli audit sübutları, o cümlədən audit apardığımız zaman daxili nəzarətdə aşkar etdiyimiz əhəmiyyətli çatışmazlıqlar haqqında məlumat veririk.

”Caspian Consulting and Partners” MMC

Direktor/Auditor: Elnurə Abdinova

Tarix: 29.06.2022